

УДК 342:351/354 (477)

DOI <https://doi.org/10.32847/ln.2021.13.2.16>

Ліжевський А.Л.

*здобувач кафедри адміністративного та господарського права
Запорізький національний університет*

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ: ІНСТИТУЦІЙНО-ЗМІСТОВНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Актуальність дослідження. Конституція України, проголошуючи державу соціальною (ст. 1), визначає соціальну спрямованість економіки (ч. 4 ст. 13), встановлює способи здійснення, задоволення та захисту соціальних прав та інтересів (ст. 36, ст. 44), а також гарантує право громадян на соціальний захист (ст. 46), значення якого в сучасних умовах набуває особливого значення [7].

Практичне ж втілення наведених конституційних приписів залежить від ефективності публічного адміністрування у сфері соціального захисту, якості діяльності усіх суб'єктів публічної адміністрації та вмілого застосування форм публічного адміністрування, передбачених чинним законодавством України. Актуалізації вказаних питань сприяють і процеси оптимізації систем органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, децентралізація повноважень, вдосконалення форм та методів їх діяльності у сфері соціального захисту. А тому, видається, з огляду на багатогранність публічного адміністрування у сфері соціального захисту населення, виникає інтерес щодо його інституційно-змістовної характеристики, яка є актуальною та назрілою у сучасних умовах державотворення.

Ступінь розробленості проблеми. Науковими розробками, які охоплюють питання публічного адміністрування, займалися такі теоретики та практики, як: В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, В.Р. Біла, В.Т. Білоус, В.П. Битяк, В.В. Галунько, А.О. Даниленко, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, Р.С. Мельник, Т.П. Мінка, С.Г. Стеценко, І.М. Ткаченко,

І.П. Яковлев та інші. Безпосередньо тематиці публічного адміністрування у сфері соціального захисту присвячено дисертаційні роботи Т.Б. Аріфходжаєвої [2], М.М. Чекана [24]: адміністративним послугам у сфері соціального захисту – А.В. Міськевич [9], С.А. Уханенка [23]. Разом із тим, проблематику публічного адміністрування у сфері соціального захисту населення не можна вважати вичерпаною, адже актуальними залишаються питання системи суб'єктів, які здійснюють публічне адміністрування у вказаній сфері (зокрема, за рахунок оптимізації систем органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, децентралізації повноважень), їх взаємодії, особливостей застосування інструментів публічного адміністрування тощо. Саме тому *мета* статті полягає в аналізі питань трансформації системи суб'єктів публічної адміністрації, що здійснюють публічне адміністрування у сфері соціального захисту населення на сучасному етапі, особливостей їх взаємодії, а також застосування такими суб'єктами окремих інструментів публічного адміністрування.

Виклад основного матеріалу. Соціальний захист – одна із тих сфер суспільного буття, невід'ємними властивостями якої є системність та об'ємність, а також значна змістовна ускладненість. Так, до сфери соціального захисту населення традиційно зараховують соціальне забезпечення, соціальне страхування, соціальну підтримку (допомогу) [2, с. 16; 24, с. 38–39]. Кожен із вказаних елементів має складну внутрішню структуру, що відображається на специфіці системи суб'єк-

тів публічної адміністрації та інструментах, ними застосовуваних.

Важливо наголосити, що система суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють публічне адміністрування у сфері соціального захисту, характеризується, передусім, розлогістю, оскільки кількісно включає суб'єктів, що належать до різних підсистем публічної влади: органи виконавчої влади (Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, їх територіальні органи та місцеві органи виконавчої влади), органи місцевого самоврядування, а також інші суб'єкти публічної адміністрації (яких не можливо віднести до попередніх груп, зокрема, військово-цивільні адміністрації, юридичні особи публічного та приватного права тощо). При цьому, в дослідженнях, яких присвячено характеристиці суб'єктів публічної адміністрації у сфері соціального захисту населення, аналізові зазвичай піддано вищі державні інституції (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України), центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування [2, с. 101–119; 22; 24, с. 124–149]. Видається, доцільним є розгляд основних суб'єктів, які здійснюють публічне адміністрування у сфері соціального захисту.

Так, до міністерств як суб'єктів, що здійснюють публічне адміністрування у сфері соціального захисту населення, віднесено: Міністерство соціальної політики України (формує та реалізує державну політику у сферах соціальної політики, соціального страхування, соціального захисту населення [14, п. 1, 3–4]), Міністерство економіки України (формує та реалізує державну політику соціального розвитку; бере участь у розробленні пропозицій щодо розмірів соціальних гарантій, стандартів і нормативів; реалізує державну політику зайнятості населення, соціального страхування, розробляє пропозиції щодо розмірів соціальних гарантій, стандартів і нормативів [10, пп. 1, 4–7, 284, 290–292 п. 3]), Міністерство у справах ветеранів України (формує та реалізує державну

політику у сфері соціального захисту ветеранів та членів їх сімей [5, п. 1, 3–4]), Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України (сприяє соціальному забезпеченню внутрішньо переміщених осіб та осіб, які виїхали за кордон [4, п. 3–4]).

Відмітимо, що спільним для вказаних суб'єктів є відсутність у них самостійних територіальних органів. Хоча, за певних умов, територіальними органами Міністерства соціальної політики України іноді визначають структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій¹ з питань соціального захисту населення. Керівники вказаних структурних підрозділів призначаються та звільняються з посад за погодженням з органами виконавчої влади вищого рівня [18, ч. 2 ст. 11] (у цьому випадку названого міністерства) та є підвітними і підконтрольними відповідним міністерствам (п. 2 Типового положення про структурний підрозділ місцевої державної адміністрації [16]). Аналогічна ситуація спостерігається і відносно Міністерства економіки України.

До інших центральних органів виконавчої влади як суб'єктів, які здійснюють публічне адміністрування у сфері соціального захисту, віднесемо: Національну соціальну сервісну службу України (реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення, захисту прав дітей, здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки та за дотриманням прав дітей [6, п. 1]), Пенсійний фонд України (реалізує державну політику з питань пенсійного забезпечення та ведення обліку осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню [15, п. 1, 3–4]). Діяльність вказаних центральних органів спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України безпосередньо та через міністра соціальної політики України.

¹ Це так звані територіальні органи центральних органів виконавчої влади, які структурно належать до складу місцевих державних адміністрацій, а тому мають подвійне підпорядкування – голові місцевої адміністрації та відповідному міністерству, іншому центральному органу виконавчої влади.

До місцевих органів виконавчої влади, що здійснюють публічне адміністрування у сфері соціального захисту, належать: 1) місцеві державні адміністрації; 2) територіальні органи виконавчої влади, які структурно не входять до складу місцевих державних адміністрацій.

Що стосується місцевих державних адміністрацій, то вони вирішують питання соціального захисту, зайнятості населення, праці та заробітної плати (п. 10 ч. 1 ст. 13, ст. 23 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» [18]), здійснюють державний контроль за додержанням законодавства з питань соціального захисту населення (п. 9 ч. 1 ст. 16 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» [18]), розробляють проекти програм соціально-економічного розвитку та забезпечують їх виконання (п. 1 ч. 1 ст. 17 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» [18]), забезпечують соціальний захист працюючих, зайнятих на роботах з шкідливими умовами праці (п. 4 ч. 1 ст. 24 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» [18]) тощо. При цьому, безпосереднє здійснення вказаних повноважень покладено на структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій з питань соціального захисту населення.

Окремо слід відмітити перспективність зміни статусу місцевих державних адміністрацій, у тому числі, у сфері соціального захисту. Так, у законопроекті від 30.10.2020 р. № 4298 [21] (якого було прийнято у першому читанні) пропонується зміна статусу місцевих державних адміністрацій (які при цьому залишатимуться органами виконавчої влади). Крім того, у його положеннях виділено три основні групи повноважень місцевих державних адміністрацій: 1) забезпечення виконання окремих повноважень обласних/районних рад; 2) координаційні повноваження (взаємодія з органами місцевого самоврядування та координація діяльності територіальних органів (підрозділів) центральних органів виконавчої влади); 3) повноваження із забезпечення законності на відповідній території (забезпечення на території відповідної області вико-

нання Конституції та законів України, актів інших державних органів органами виконавчої влади та місцевого самоврядування на відповідній території, забезпечення законності і правопорядку, забезпечення додержання прав і свобод людини та громадянина). У світлі наведеного варто вказати, що серед повноважень у сфері соціального захисту залишено тільки виконання державних і регіональних програм соціально-економічного розвитку, а інші має бути передано органам місцевого самоврядування.

Територіальними органами центральних органів виконавчої влади, яких представлено на місцевому рівні, є територіальні органи Національної соціальної сервісної служби України (в областях, містах Києві та Севастополі), Пенсійного фонду України (в областях, містах Києві та Севастополі, районах, містах, районах в містах).

Статус органів місцевого самоврядування як суб'єктів, що здійснюють публічне адміністрування у сфері соціального захисту населення, залежить від виду органу та його місця у системі місцевого самоврядування (відповідно до положень ст. 5 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [17]). Наприклад, до повноважень сільських, селищних, міських рад належить затвердження програм соціально-економічного розвитку (п. 22 ч. 1 ст. 26); до повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належить: 1) власні повноваження: встановлення додаткових до встановлених законодавством гарантій щодо соціального захисту населення (пп. 1 п. «а» ч. 1 ст. 34), вирішення відповідно до законодавства питань про подання допомоги відповідним категоріям громадян у будівництві індивідуальних жилих будинків, проведенні капітального ремонту житла, у придбанні будівельних матеріалів; відведення зазначеним особам у першочерговому порядку земельних ділянок для індивідуального будівництва, садівництва та городництва (пп. 2 п. «а» ч. 1 ст. 34), організація для малозабезпечених громадян

похилого віку, осіб з інвалідністю будинків-інтернатів, побутового обслуговування, продажу товарів у спеціальних магазинах і відділах за соціально доступними цінами, а також безоплатного харчування (пп. 3 п. «а» ч. 1 ст. 34) тощо; 2) делеговані повноваження: вирішення питань надання соціальних послуг (пп. 2¹ п. «б» ч. 1 ст. 34), вирішення у встановленому законодавством порядку питань опіки і піклування (пп. 4 п. «б» ч. 1 ст. 34), здійснення контролю забезпеченням соціального захисту працівників підприємств, установ та організацій усіх форм власності (пп. 8 п. «б» ч. 1 ст. 34) тощо; до повноважень районних та обласних рад належить затвердження програм соціально-економічного розвитку (п. 16 ч. 1 ст. 43) [17].

Видається, аналіз сталих наукових доробок дозволяє зважено констатувати, що реформа адміністративно-територіального устрою, зокрема укрупнення районів [20], що призвела до зменшення їх кількості, та триваюча реформа децентралізації привертають увагу до питань збалансованого розподілу повноважень у сфері соціального захисту серед представленої системи суб'єктів публічної адміністрації та їх взаємодії під час здійснення таких повноважень. При цьому, аналіз повноважень суб'єктів публічної адміністрації, що здійснюють публічне адміністрування у сфері соціального захисту, дозволяє зробити висновок, що на місцевому рівні значна кількість повноважень залишається у місцевих державних адміністраціях.

Показово, що сфера соціального захисту населення є найбільш чутливою для громадян, що зумовлює окремі особливості надання адміністративних послуг у вказаній сфері. На теперішній час досить поширеною є практика надання адміністративних послуг органами виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг органів місцевого самоврядування. Зазначимо, що у сфері соціального захисту населення в територіальних громадах створено «фронт-офіси», через які здійснюється оформлення різних видів соці-

альної допомоги, пільг, субсидій та компенсацій [3]. Роль таких офісів виконуватимуть структурні підрозділи з питань соціального захисту населення або старостати, у випадку, якщо відповідним органом місцевого самоврядування не утворено центру надання адміністративних послуг.

Як уявляється, важливе місце у системі суб'єктів публічної адміністрації, що здійснюють публічне адміністрування у сфері соціального захисту населення, посідають юридичні особи публічного права (організації, заклади та фонди). Так, наприклад, Державна служба зайнятості складається з: Державного центру зайнятості, регіональних центрів зайнятості (в АРК, областях, містах Києві та Севастополі), базових центрів зайнятості (в районах та містах), Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України, закладів професійної (професійно-технічної) освіти державної служби зайнятості, інших закладів освіти державної служби зайнятості (п. 1–2 Положення про Державну службу зайнятості [13]). До повноважень вказаної служби належить, зокрема, реалізація державної політики у сфері зайнятості населення та трудової міграції, соціального захисту від безробіття.

Фондами публічного права є Фонд соціального страхування, який здійснює керівництво та управління загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та медичним страхуванням, провадить акумуляцію страхових внесків, контроль за використанням коштів, забезпечує фінансування виплат за цими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування (ч. 1 ст. 4 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [12]), та Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, який здійснює управління страхуванням на випадок безробіття, акумуляцію страхових внесків, контроль за використанням коштів,

виплату забезпечення та надання соціальних послуг (ч. 1 ст. 8 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» [11]).

Система суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють публічне адміністрування у сфері соціального захисту населення, включає також і приватних осіб (фізичних та юридичних). Більш того, у сфері соціального захисту населення їх участь є чи не найбільшою. В якості прикладу можна навести сферу соціальних послуг, до надавачів яких належать підприємства, установи, організації приватного права, громадські об'єднання, благодійні, релігійні організації, фізичні особи-підприємці та фізичні особи, які надають соціальні послуги з догляду (ч. 3 ст. 13 Закону України «Про соціальні послуги» [19]).

Щодо інструментів публічного адміністрування у сфері соціального захисту населення, що застосовуються суб'єктами публічної адміністрації, зазначимо таке. Загальновизнаним є віднесення до інструментів публічного адміністрування: видання нормативно-правових актів; видання індивідуальних адміністративних актів; укладення адміністративних договорів; учинення інших юридично значущих дій; здійснення матеріально-технічних операцій [1, с. 209–210]. Вказана система інструментів публічного адміністрування діє і у сфері соціального захисту населення, що не виключає їх трансформування. Видається, у літературі слушно підкреслено, що засоби публічного адміністрування у сфері соціального захисту населення мають різну природу, застосовуються різними суб'єктами публічної адміністрації та відповідно забезпечують реалізацію прав, свобод та законних інтересів фізичних осіб. Сфера соціального захисту є багатоаспектною, а кількість категорій суб'єктів соціального захисту є широкою, що дає можливість вести мову не лише про застосування різного роду засобів, але й про їх специфічну природу [24, с. 150]. Однак зауважимо, що вживання поняття «засоби» викликає заперечення, більш вдалим є застосування поняття «інструменти» або «форми публічного адміністрування».

Аналіз сталих наукових доробок дозволяє стверджувати, що нормативний акт є інструментом публічного адміністрування, що видається (приймається) суб'єктами публічної адміністрації у сфері соціального захисту на виконання законів з метою врегулювання суспільних відносин. Попередньо зауважимо, що без вказаного інструменту взагалі є неможливим здійснення публічного адміністрування, здійснення суб'єктами публічної адміністрації своїх повноважень та ефективно забезпечення прав, свобод та інтересів приватних осіб. Своєю чергою, нормативні акти приймаються органами виконавчої влади (центральними та місцевими), органами місцевого самоврядування та іншими державними органами. Водночас, видання нормативних актів переважає саме в діяльності суб'єктів публічної адміністрації центрального рівня, наприклад, Кабінету Міністрів України, Міністерства соціальної політики України тощо. Між тим, не менш важливими є регіональні (місцеві) нормативні акти, що видаються місцевими органами виконавчої влади (місцевими державними адміністраціями, їх структурними підрозділами) та органами місцевого самоврядування, оскільки врегулювання чималої кількості питань має здійснюватися з урахуванням особливостей конкретної адміністративно-територіальної одиниці або, наприклад, на виконання конкретної соціальної програми.

Відзначимо, що адміністративний акт є основним інструментом публічного адміністрування і у сфері соціального захисту. Це пов'язано з тим, що адміністративні правовідносини у переважній більшості випадків виникають, змінюються та припиняються саме на підставі адміністративного акта [8, с. 261]. При цьому, наголосимо, що адміністративні акти можуть видаватися (прийматися) усіма суб'єктами публічної адміністрації, які здійснюють публічне адміністрування у сфері соціального захисту. Разом із тим, на відміну від нормативних актів, адміністративні акти переважають в діяльності міс-

цевих органів виконавчої влади (місцевих державних адміністрацій, їх структурних підрозділів) та органів місцевого самоврядування. Варто акцентувати увагу і на тому, що оскільки публічне адміністрування у сфері соціального захисту населення є сприяючим, адже має на меті сприяння приватним особам у реалізації наданих їм прав, свобод та законних інтересів [8, с. 43–44], адміністративні акти у вказаній сфері як форма його зовнішнього вираження також є сприяючими.

Не можна не вказати, що найменш поширеним інструментом публічного адміністрування у сфері соціального захисту є адміністративний договір. Як правило, можливо виокремити адміністративні договори про розмежування повноважень суб'єктів публічної адміністрації, про делегування повноважень суб'єктів публічної адміністрації та про надання адміністративних послуг, зокрема, через центри надання адміністративних послуг.

Висновки. Отже, підсумовуючи викладене, слід зазначити, що система суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють публічне адміністрування у сфері соціаль-

ного захисту населення складається з: органів виконавчої влади (Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, їх територіальні органи, та місцеві державній адміністрації, їх структурні підрозділи з питань соціального захисту населення), органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів публічної адміністрації (військово-цивільні адміністрації, юридичні особи публічного та приватного права, громадські об'єднання, фізичні особи).

Аналіз же особливостей застосування правових інструментів публічного адміністрування дає змогу стверджувати, що видання (прийняття) нормативних актів переважає в діяльності суб'єктів публічної адміністрації центрального рівня, видання (прийняття) адміністративних актів – суб'єктів публічної адміністрації місцевого рівня. У той же час, вбачається, перспективними напрямами подальших наукових пошуків є дослідження правового статусу конкретних суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють публічне адміністрування у сфері соціального захисту населення.

Анотація

Статтю присвячено дослідженню окремих аспектів публічного адміністрування у сфері соціального захисту населення. Акцентовано увагу на тому, що сфера соціального захисту включає: соціальне забезпечення, соціальне страхування, соціальну підтримку, соціальні послуги. При цьому, сфера соціального захисту характеризується системністю, об'ємністю та змістовною ускладненістю, що опосередковує специфіку публічного адміністрування, систему суб'єктів публічної адміністрації та інструменти публічного адміністрування, яких може бути використано.

Обґрунтовано, що система суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють публічне адміністрування у сфері соціального захисту населення, включає: органи виконавчої влади (Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, їх територіальні органи та місцеві державній адміністрації, їх структурні підрозділи з питань соціального захисту населення), органи місцевого самоврядування, інших суб'єктів публічної адміністрації (військово-цивільні адміністрації, юридичні особи публічного та приватного права, громадські об'єднання, фізичні особи). Охарактеризовано особливості територіальної організації та склад повноважень вказаних суб'єктів публічної адміністрації у сфері соціального захисту населення.

Проаналізовано вплив перспективної зміни ролі та статусу місцевих державних адміністрацій, у тому числі, в якості суб'єкта публічної адміністрації у сфері соціального захисту, на здійснення публічного адміністрування у вказаній сфері та завершення децентралізації повноважень органів виконавчої влади до органів місцевого самоврядування. Досліджено питання взаємодії суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють публічне адміністрування у сфері

соціального захисту населення на місцевому рівні в контексті реформи адміністративного-територіального устрою.

Встановлено специфічні риси застосування суб'єктами публічної адміністрації у сфері соціального захисту правових інструментів публічного адміністрування. Визначено, що: видання (прийняття) нормативних актів переважає в діяльності суб'єктів публічної адміністрації центрального рівня, видання (прийняття) адміністративних актів – суб'єктів публічної адміністрації місцевого рівня; укладання адміністративних договорів використовується для розмежування та делегування повноважень суб'єктів публічної адміністрації, а також врегулювання питань надання адміністративних послуг.

Ключові слова: публічне адміністрування, соціальний захист населення, суб'єкт публічної адміністрації, інструменти публічного адміністрування, адміністративний акт, нормативний акт.

Lizhevskiy A.L. Public administration in the field of the population social protection: institutional and substantive characteristics

Summary

This article is a research of the public administration selected aspects in the field of the population social protection. The fact that the sphere of social protection includes social security, social insurance, social support and social services is accentuated. At the same time, the sphere of social protection is characterised by consistency, extensionality and content complexity, which mediates the specificity of the public administration, the system of the public administration bodies and public administration tools that can be used.

It has been grounded that the system of the public administration bodies implementing the public administration in the field of the population social protection includes: executive authorities (the Cabinet of Ministers of Ukraine, central executive authorities, their territorial bodies and local state administrations including their structural divisions for the population social protection), local self-government authorities, other bodies of public administration (military-civil administrations, public and private law legal entities, public associations, and natural persons). This article characterises the territorial organisation features and the composition of powers of the said public administration bodies in the field of the population social protection.

Analysed is the impact of promising changes of the local state administration role and status including the same as a body of public administration in the field of social protection on the implementation of the public administration in the mentioned field and on the completion of decentralising the executive authorities' powers down to local self-government bodies. This article examines the interaction of the public administration bodies that carry out public administration in the field of social protection of the population at the local level in the context of the administrative and territorial structure reform.

Specific features of using the legal instruments of the public administration by the bodies of the latter operating in the field of social protection have been determined. It is ascertained that the publication (adoption) of legal acts predominates in the activities of the public administration at the central level, and the publication (adoption) of administrative acts prevails at the public administration local level bodies; the administrative contracts are made to delineate and delegate the powers of the public administration bodies, as well as to resolve the issues of providing administrative services.

Key words: public administration, social protection of population, public administration body, tools of public administration, administrative act, and legal act.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галуцька, О. Правотомової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.
2. Аріфходжаєва Т.Б. Публічне адміністрування соціального захисту в Україні: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2016. 207 с.

3. Деякі питання адміністрування надання місцевими державними адміністраціями і територіальними громадами соціальної підтримки у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей: Наказ Міністерства соціальної політики України від 30.12.2020 р. № 868 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0868739-20/card6#Public>
4. Деякі питання Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.06.2016 р. № 376. *Офіційний вісник України*. 2016. № 51. Ст. 1802.
5. Деякі питання Міністерства у справах ветеранів: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 р. № 1175. *Офіційний вісник України*. 2019. № 4. Ст. 154.
6. Деякі питання Національної соціальної сервісної служби України: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.08.2020 р. № 783. *Офіційний вісник України*. 2020. № 73. Ст. 2300.
7. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради*. 1996. № 30. Ст. 141.
8. Мельник Р.С., Бевзенко В.М. Загальне адміністративне право: Навчальний посібник / За заг. ред. Р.С. Мельника. Київ: Ваіте, 2014. 376 с.
9. Міськевич А.В. Адміністративні процедури в сфері соціального захисту населення: автореф. ... дис. канд. наук. Запоріжжя, 2016. 22 с.
10. Питання Міністерства економіки: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. № 459. *Офіційний вісник України*. 2014. № 77. Ст. 2183.
11. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 р. № 1533-III. *Офіційний вісник України*. 2000. № 13. Ст. 505.
12. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XIV. *Офіційний вісник України*. 1999. № 42. Ст. 2080.
13. Про затвердження Положення про Державну службу зайнятості: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 16.12.2020 р. № 2663. *Офіційний вісник України*. 2021. № 3. Ст. 178.
14. Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 р. № 423. *Офіційний вісник України*. 2015. № 51. Ст. 1655.
15. Про затвердження Положення про Пенсійний фонд України: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.07.2014 р. № 280. *Офіційний вісник України*. 2014. № 60. Ст. 1652.
16. Про затвердження Типового положення про структурний підрозділ місцевої державної адміністрації: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.09.2012 р. № 887. *Офіційний вісник України*. 2012. № 73. Ст. 2941.
17. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/stru#Stru>
18. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 р. № 586-XIV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
19. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII. *Офіційний вісник України*. 2019. № 34. Ст. 1199.
20. Про утворення та ліквідацію районів: Постанова Верховної Ради України від 17.07.2020 р. № 807-IX. *Офіційний вісник України*. 2020. № 59. Ст. 1851.
21. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні від 30.10.2020 р. № 4298. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України* URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70293
22. Сівков С.В. Публічне адміністрування соціальної сфери Міністерством соціальної політики України. *Право і суспільство*. 2012. № 4. С. 129–133.
23. Уханенко С.А. Адміністративні процедури в сфері соціального захисту населення: дис. ... канд. юрид. наук. Херсон-Дніпро, 2018. 211 с.
24. Чекан М.М. Публічне адміністрування соціального захисту в Україні: дис. ... кан. юрид. наук. Київ, 2020. 226 с.